

This is the **published version** of the bachelor thesis:

Ruck Guasch, Júlia; Pérez Francesch, Joan Lluís dir. Agents d'intel·ligència i moviments socials : inseguretat jurídica al voltant de possibles vulneracions de drets fonamentals. 2025. (Grau en Dret)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/319314>

under the terms of the license

This is the **published version** of the bachelor thesis:

Ruck Guasch, Júlia; Pérez Francesch, Joan Lluís dir. Agents d'intel·ligència i moviments socials : inseguretat jurídica al voltant de possibles vulneracions de drets fonamentals. 2025. (Grau en Dret)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/319314>

under the terms of the license

**AGENTS D'INTEL·LIGÈNCIA I MOVIMENTS SOCIALS:
INSEGURETAT JURÍDICA AL VOLTANT DE POSSIBLES
VULNERACIONS DE DRETS FONAMENTALS**

TREBALL FINAL DE GRAU

Júlia Ruck Guasch

Tutor: Joan Lluís Pérez Francesch

Facultat de Dret

Bellaterra, 12 de maig de 2025

*A la meva mare, per la seva força i perseverança en mi,
sense la qual no seria on soc.*

*A totes aquelles que han fet possible aquest treball,
especialment a Alerta Solidària i la Directa,
imprescindibles per a tantes persones.*

*I a vosaltres, companyes de militància i de vida,
per caminar sempre juntes malgrat les adversitats de la lluita.*

*Si hi ha un acte d'amor,
aquest és la memòria.
- Montserrat Roig.*

Resum

Aquest treball analitza el marc jurídic que regula les actuacions encobertes policials a l'Estat espanyol, centrant-se en els casos recents d'infiltració en moviments socials a Catalunya i establint una comparativa amb el cas del Regne Unit. A partir de l'estudi normatiu i de casos pràctics, es conclou que aquestes actuacions no s'emparen en la figura de l'agent encobert regulada per la Llei d'Enjudiciament Criminal, sinó en la figura més laxa i poc delimitada de l'agent d'intel·ligència del CNI. El treball evidencia una manca de regulació específica, opacitat institucional i absència de control judicial, fet que pot comportar vulneracions greus de drets fonamentals com el dret d'associació, de reunió i a la vida privada. Finalment, es proposa la necessitat d'un marc normatiu clar, amb garanties i límits, així com una supervisió parlamentària i judicial efectiva per tal de garantir el respecte als principis democràtics.

Paraules clau: agent encobert, agent d'intel·ligència, drets fonamentals, estat de dret, moviments socials, inseguretat jurídica.

Abstract

This thesis examines the legal framework governing covert police operations in Spain, with a specific focus on recent cases of infiltration in social movements in Catalonia and a comparative perspective with the United Kingdom. Through legal analysis and case studies, it is shown that these operations are not conducted under the legal figure of the undercover agent defined in the Spanish Criminal Procedure Act, but rather under the broader and loosely regulated intelligence agent figure of the CNI. The study reveals a significant lack of regulation, institutional opacity, and absence of judicial oversight, raising serious concerns over potential violations of fundamental rights such as freedom of association, assembly, and privacy. The work concludes by calling for a clear and restrictive legal framework, with judicial and parliamentary control mechanisms, to safeguard democratic principles.

Keywords: undercover agent, intelligence agent, fundamental rights, rule of law, social movements, legal uncertainty.

TAULA DE CONTINGUT

1. INTRODUCCIÓ.....	5
2. INFILTRACIÓ A L'ESTAT ESPANYOL: TIPUS I REGULACIÓ	7
2.1. L'AGENT ENCOBERT EN EL MARC D'UN PROCEDIMENT JUDICIAL	7
1.1.1. <i>El subjecte passiu: l'organització criminal</i>	9
1.1.2. <i>Àmbit d'aplicació objectiu</i>	11
1.1.3. <i>Procediment i principis d'actuació</i>	12
2.1. LA INFILTRACIÓ PER PART DEL CENTRE NACIONAL D'INTEL·LIGÈNCIA .	14
2.1.1. <i>El Centre Nacional d'Intel·ligència</i>	14
2.1.2. <i>L'activitat sota cobertura del CNI</i>	17
2.1.3. <i>Un cas real de les activitats encobertes del CNI i la Policia Nacional: inseguretat jurídica en actuacions encobertes sense límits</i>	19
3. INFILTRACIONS ALS MOVIMENTS SOCIALS DEL REGNE UNIT: UN PRECEDENT EN LA VULNERACIÓ DE DRETS HUMANS.....	21
3.1. ANÀLISI DE LA SENTÈNCIA: CONDEMNÀ PER VIOLACIÓ DELS ARTICLES 3, 8, 10 I 11 DEL CEDH	21
3.1.1. <i>Antecedents de fet</i>	21
3.1.2. <i>Fonaments de dret</i>	23
3.1.3. <i>Resolució</i>	25
4. INFILTRACIONS ARBITRÀRIES: EL PAPER DE L'ESTAT ESPANYOL I LA POLICIA EN ELS MOVIMENTS SOCIALS	27
4.1. I.J.E.G.....	29
4.2. M.I.T.....	31
4.3. D.H.P.....	32
5. CONCLUSIONS.....	34
6. BIBLIOGRAFIA	36

1. INTRODUCCIÓ

Les infiltracions policials han estat històricament una tècnica d'investigació utilitzada per les forces i cossos de seguretat dels estats, especialment en el marc de la lluita contra la criminalitat organitzada, i cada cop són més habituals¹. Tanmateix, en els darrers anys s'ha observat un increment d'aquest tipus d'actuacions en moviments socials i polítics, la qual cosa ha suscitat un debat jurídic, polític i social de gran abast.

Aquestes pràctiques han estat documentades a diferents indrets i moments històrics: des de casos com el de Lavapiés a Madrid als anys 2000², fins als 140 agents encoberts al Regne Unit, infiltrats a més de mil grups polítics des de 1968. En l'àmbit estatal, en els darrers tres anys, diverses investigacions periodístiques han posat al descobert almenys nou casos d'infiltració policial en moviments socials. El 7 de juny de 2022, la revista *La Directa* va fer pública la primera d'aquestes infiltracions: l'agent del Cos Nacional de Policia I.J.E.G. hauria estat infiltrat durant dos anys al Sindicat d'Estudiants dels Països Catalans, una organització estudiantil vinculada a l'Esquerra Independentista.

La revelació d'aquests fets ha provocat una reacció significativa per part de l'opinió pública i alguns sectors jurídics, generant interrogants rellevants sobre la legitimitat, la legalitat i la proporcionalitat d'aquestes operacions encobertes.

Així doncs, la raó d'aquest estudi parteix de la concepció de l'Estat de Dret com a garant i protector dels drets fonamentals de la ciutadania. El seu objectiu principal és l'anàlisi jurídica del règim legal que empara les infiltracions policials, especialment en el context dels moviments socials. Per tant, aquest treball intentarà respondre a les següents preguntes:

- *Quin és el marc legal que justifica la infiltració d'agents policials en moviments socials, i quin és l'òrgan o autoritat que n'assumeix la responsabilitat directa?*
- *És aquest marc normatiu conforme els principis constitucionals d'un estat democràtic i de dret?*
- *Es pot parlar d'una vulneració efectiva de drets fonamentals?*

¹ López Ortega, J.J. (1993)

² Campos, D. (2025). *Guerrilla Lavapiés. El testimonio real de un infiltrado en los movimientos antisistema de los 2000*. Editorial Península.

Tot i que les infiltracions sempre han constituït un “*mitjà històric d’actuació*”³ en la lluita contra la delinqüència organitzada, existeix una important llacuna interpretativa⁴ pel que fa a la seva aplicació en el si de moviments socials, especialment quan no concorren indicis clars de criminalitat. Per tant, sabem que partim d’una mancança jurisprudencial per fer front a les nostres preguntes de recerca. Per aquesta raó, aquest treball pretén ser una aproximació a les respostes amb una perspectiva sociopolítica i jurídica. La metodologia es durà a terme partir de fonts normatives i doctrinals, de dret comparat amb una sentència britànica, de l’anàlisi de les accions judicials empreses⁵ contra tres de les infiltracions policials descobertes i les respostes a aquestes per part de tribunals i fiscalia. També tindrem en compte opinions que juristes i magistrats han donat al voltant dels casos.

En aquest sentit, s’estudiaran les principals disposicions legals aplicables - com ara l’article 282 bis de la Llei d’Enjudiciament Criminal (LECrim) i la normativa relativa al Centre Nacional d’Intel·ligència (CNI) - i s’analitzarà la sentència del *Investigatory Powers Tribunal* del Regne Unit (núm. IPT/11/167/H, de l’any 2021), que declara la vulneració de drets fonamentals en un cas d’infiltració policial. A més, es posaran sobre la taula tres casos concrets d’infiltració policial als moviments socials de Barcelona i Girona, posant el focus en les accions judicials derivades, la resposta institucional i judicial a aquestes, i la perspectiva de juristes i magistrats. L’estudi d’aquests casos reals permetrà fer una radiografia del fenomen i valorar la seva admissibilitat jurídica en un sistema democràtic basat en el respecte als drets fonamentals i al control de l’acció policial.

Aquest treball pretén oferir una aportació crítica al debat existent, amb l’objectiu de delimitar els límits jurídics de les infiltracions policials i valorar-ne la legitimitat a la llum dels principis constitucionals.

³ SAN, secc. 3a, no 33/2018, de 25 de setembre

⁴ Intervenció de Laia Serra en la cinquena sessió de la Comissió d’Investigació sobre la Infiltració de Polícies dels Cossos Policials de l’Estat en els Moviments Socials, Polítics i Populars d’Arreu del País, del Parlament de Catalunya.

⁵ Hem tingut accés a aquests documents gràcies a l’organització “Alerta Solidària”, que s’ha encarregat, i encara s’encarrega, de la tramitació i defensa d’aquestes accions judicials.

2. INFILTRACIÓ A L'ESTAT ESPANYOL: TIPUS I REGULACIÓ

2.1. L'AGENT ENCOBERT EN EL MARC D'UN PROCEDIMENT JUDICIAL

La criminalitat organitzada no és un fenomen recent, però sí ha evolucionat de manera radical en els darrers anys. La globalització ha portat a una transnacionalització d'aquestes organitzacions, que juntament amb la revolució tecnològica i els avenços científics⁶ han esdevingut una vertadera amenaça per l'estat i la societat⁷. És a partir d'aquesta evolució que, en paraules d'autors com Zafra Espinosa (2010), Delgado García (1997) o Del Pozo Pérez (2006) els mitjans i tècniques tradicionals d'investigació s'han quedat insuficients i curts per lluitar contra les organitzacions criminals actuals⁸. Per aquesta raó es va veure necessària la regulació de la figura de l'agent encobert a l'article 282 bis de la Llei d'Enjudiciament Criminal, amb la reforma de 1999.

Així doncs, el màxim fonament que dona peu a la configuració legal de la figura de l'agent encobert és la lluita contra la criminalitat organitzada, no només per la perillositat que aquesta suposa, sinó per la projecció social i el greu perjudici que suposen per la ciutadania i per l'Estat de Dret. De fet, la STEDH 26/1998, de 9 de juny [Cas Teixeira de Castro contra Portugal], justifica la figura de l'agent encobert qualificant-la com a necessària per la protecció de l'interès públic. Tot i així, s'ha de destacar la seva excepcionalitat i extraordinarietat⁹, ja que el seu ús suposa un perjudici per als Drets Fonamentals de les persones investigades. Per tant, com veurem més endavant, és important que es faci ús de la figura de l'agent encobert només en casos en que hi hagi una manifestació de criminalitat organitzada que sigui greu i danyina per la societat. Sinó, estaríem davant tècniques d'un estat autoritari.

⁶ En paraules de Koffi Annan, antic Secretari General de NNUU: "els mateixos mitjans tecnològics que fomenten la mundialització i expansió transnacional de la societat civil també proporcionen la infraestructura per ampliar les xarxes mundials de la societat "incivil"". Discurs en motiu de la firma de la Convenció de les NNUU contra la Delinqüència Transnacional Organitzada (Palermo, 12-15 de desembre de 2000)

⁷ Gómez de Liaño Fonseca-Herrero, M. (2018).

⁸ Exposició de motius de la Llei Orgànica 5/1999, de 13 de gener: "Les reformes que s'incorporen a aquesta Llei parteixen de la insuficiència de les tècniques d'investigació tradicionals en la lluita contra aquest tipus de criminalitat organitzada, que generalment actua en àmbits transnacionals i amb abundor de mitjans conduents a la perpetració dels delictes".

⁹ Zafra Espinosa, R. (2010)

Aquesta figura, amb antecedents en el Dret alemany, gira entorn d'una infiltració policial pública, entenent que el subjecte actiu és un funcionari públic, persegueix una finalitat que obeeix a l'interès públic, i és de caràcter repressiu, preventiu i polític¹⁰.

Entenem la infiltració policial com una activitat d'investigació que es dona en la fase d'instrucció per preparar el judici oral¹¹ i conforma per ella mateixa una diligència d'investigació de caràcter sumarial duta a terme per l'agent encobert, que serà sempre un funcionari de la Policia Judicial. L'objecte d'aquest últim òrgan, que es troba a l'article 282 de la LECrim, és el de descobrir els delictes públics, practicar les diligències necessàries per comprovar i descobrir els delinqüents, i recollir els efectes, instruments o proves del delictes. Per tant, a partir de l'agent encobert es busca obtenir informació, dades i elements de convicció que la Policia Judicial documentarà i aportarà al procés¹². Concretament, la informació que busca recavar és la de l'estructura, *modus operandi*, la jerarquia, els tipus de delictes, els guanys¹³, etc. de l'organització criminal.

Les principals característiques que defineixen la figura de l'agent encobert són tres: que es tracti d'un agent policial, que actuï sota una identitat suposada, i que utilitzi l'engany envers la persona investigada. En primer lloc, el subjecte actiu ha de pertànyer a un cos policial - ja sigui la Policia Nacional, la Guàrdia Civil o una policia autonòmica - tal com estableix l'article 11 de la Llei Orgànica 2/1986, de 13 de març, de Forces i Cossos de Seguretat. Cal destacar que tant la Policia Nacional com la Guàrdia Civil disposen d'Unitats especials d'Agents Encoberts (UAE). En segon lloc, la identitat fictícia és facilitada pel Ministeri de l'Interior. Aquesta nova identitat, combinada amb l'ús de l'engany, té com a finalitat guanyar la confiança de les persones investigades, obtenir-ne informació confidencial i accedir al seu entorn més íntim. En aquest sentit, la infiltració requereix ocultar la veritable filiació i condició policial de l'agent, aspecte que, segons autors com Carrizo (2012) i Gascón Inchausti (2001), constitueix l'essència mateixa de l'actuació encoberta.

Ara bé, tot lo anterior només pot ser possible en el marc d'uns principis que garanteixin els drets fonamentals dels investigats. Com bé dèiem anteriorment, estem davant un mitjà

¹⁰ Gómez de Liaño Fonseca-Herrero, M. (2018); Ramírez Jaramillo, A.D. (2010); Molina Pérez, T. (2009).

¹¹ Zafra Espinosa, R. (2010).

¹² Sánchez González, S. (2024)

¹³ STS 140/2019, de 13 de març; Molina Pérez, T. (2009); Del Pozo Pérez, M. (2006); o Delgado García, M.D. (1997)

d'investigació extraordinari i extrem. Per tant, s'exigeix un control judicial amb la seva corresponent autorització i seguiment, i un respecte i garantia dels drets fonamentals constitucionalment reconeguts. Per fer això, s'han de seguir tres principis¹⁴. En primer lloc, el principi de legalitat, que es compleix amb la regulació de l'article 282 bis de la LECrim, tot i que amb mancances entorn algunes qüestions. En segon lloc, el principi de subsidiarietat, de manera que el jutge que autoritza la infiltració ha de tenir clar que no es pot fer ús d'un mitjà menys restrictiu pels drets fonamentals i és l'única opció que queda per investigar l'organització criminal. Per últim, el principi de proporcionalitat, el qual ens indica que el perjudici a l'interès públic o a la seguretat dels ciutadans és tan greu que la mesura és proporcional al presumpte dany provocat en la societat.

1.1.1. El subjecte passiu: l'organització criminal

Com bé dèiem, la base de la figura de l'agent encobert neix de la necessitat d'afrontar i investigar la criminalitat organitzada, de manera que serà aquesta suposadament el subjecte passiu de la investigació. Tot i que resulta complicat definir el concepte per la seva constant transformació, trobem certs elements que ens permeten tenir un marc mental consolidat sobre aquest.

L'article 570 bis del Codi Penal en el seu apartat 1, defineix l'organització criminal com a:

“agrupació formada per més de dues persones amb caràcter estable o per temps indefinit, que de manera concertada i coordinada es reparteixen diverses tasques o funcions amb la finalitat de cometre delictes”.

Aquesta definició, coincideix força amb la doctrina nacional i també amb el dret comparat. En general, l'organització criminal compta amb les següents notes descriptives: que estigui formada per dues o més¹⁵ persones amb una estructura organitzativa¹⁶, que siguin duradores, estables i persistents, que hi hagi elements d'internacionalització i transnacionalització¹⁷, que

¹⁴ Del Pozo Pérez, M. (2006).

¹⁵ Tot i que, segons autors com Zafra Espinosa (2010) i altres, el nucli mínim és de tres persones.

¹⁶ Segons Ramírez Jaramillo (2010) normalment es tracta d'estructures empresarials, professionals o pròpia dels negocis amb la seva pertinent estructura, jerarquia, cohesió i logística. També sol integrar una divisió del treball, membres amb altíssima capacitat delictiva i estructures per protegir els dirigents, tal i com explica Del Pozo Pérez (2006).

¹⁷ Del Pozo Pérez, M. (2006); Ramírez Jaramillo, A.D. (2010); Zafra Espinosa, R. (2010).

tingui una alta capacitat de lesió al bé jurídic protegit¹⁸, o que la seva actuació generi problemes econòmics en el mercat financer a través de l'economia submergida. Altres factors que caracteritzen les organitzacions criminals, segons Zafra Espinosa (2010), són la disposició de mitjans materials i personals sofisticats que ajuden a la supressió de la prova, l'ús de la violència¹⁹ per mantenir la seva activitat, o la influència negativa que té sobre el sistema a través de la corrupció, desestabilitzant l'ordre democràtic i creant una pressió psicològica mitjançant el terror.

El Tribunal Suprem també s'ha pronunciat nombroses vegades entorn el concepte de criminalitat organitzada. Prèvia Convenció de Palermo de Nacions Unides (2000) - que va fer palès la necessitat de tipificar aquest tipus de delinqüència i va definir-la²⁰ per primer cop a nivell supranacional -, l'alt tribunal ja definia l'organització criminal com a *“tots els supòsits en els que dues o més persones programen un projecte per desenvolupar una idea criminal”*²¹. Més tard, la Sala de lo Penal senyala com a notes característiques d'aquest subjecte la pluralitat subjectiva, la permanència, l'estructura i la finalitat criminal²², que diferencien l'organització del grup criminal²³.

Partim doncs de que el requisit essencial per utilitzar la tècnica d'investigació de la infiltració policial és que el subjecte passiu sigui una organització criminal, tal com indica l'article 282 bis LECrim en el seu primer apartat. Per tant, es donarà la infiltració policial *“quan es tracti d'investigacions que afectin activitats pròpies de la delinqüència organitzada”*. A partir

¹⁸ SSTs de 18 d'octubre de 2006 (Tol 006861)

¹⁹ Zafra Espinosa parla d'una violència respecte a la seva existència. Per tant, veiem una violència exterior (mètode de control directe) per la demostració de poder i intimidació de la població, i una violència interior (mètode de control indirecte) que suposa un mode de disciplinar els membres de l'organització.

²⁰ La Convenció, en el seu article 2, defineix l'organització criminal com a “grup estructurat de tres o més persones que existeix durant un temps determinat i que actua concertadament amb el propòsit de cometre un o més delictes greus o delictes tipificats amb concordança a la present Convenció amb l'objectiu d'obtenir, directa o indirectament, un benefici econòmic o altre benefici d'ordre material”

²¹ STS 6 juliol de 1990; de 12 de març de 1992 (Tol 6470); 12 de febrer de 1993 (Tol 443330); 10 d'octubre de 1997 (Tol 408176).

²² STS 660/2018, de 17 de desembre de 2018; STS 591/2018, de 26 de novembre de 2018.

²³ Tot i que els dos tipus de subjectes cometen delictes plurisubjectius, el grup criminal no té caràcter estable, no comet delictes de manera concertada i coordinada, i no es compona per una estructura organitzada segons l'article 570 ter del Codi Penal.

d'aquesta base, cal analitzar en quins supòsits i figures delictives es pot aplicar l'article, i veure de quina manera s'autoritza la infiltració tenint en compte la seva necessitat.

1.1.2. Àmbit d'aplicació objectiu

L'apartat 4 de l'article 282 bis LECrim recull un llistat de figures delictives per les quals es podrà fer ús de la tècnica d'investigació. Tots ells són delictes públics, i per tant seran perseguits d'ofici. Són els següents:

- a) Delicte de segrest de persones previst en els articles 164 a 166 del Codi penal.*
- b) Delictes relatius a la prostitució previstos en els articles 187 a 189 del Codi penal.*
- c) Delictes contra el patrimoni i contra l'ordre socioeconòmic previstos en els articles 237, 243, 244, 248 i 301 del Codi penal.*
- d) Delictes relatius a la propietat intel·lectual i industrial previstos en els articles 270 a 277 del Codi penal.*
- e) Delictes contra els drets dels treballadors previstos en els articles 312 i 313 del Codi penal.*
- f) Delictes de tràfic d'espècies de flora o fauna amenaçada previstos en els articles 332 i 334 del Codi penal.*
- g) Delicte de tràfic de material nuclear i radioactiu previst en l'article 345 del Codi penal.*
- h) Delictes contra la salut pública previstos en els articles 368 a 373 del Codi penal.*
- i) Delicte de falsificació de moneda previst en l'article 386 del Codi penal.*
- j) Delicte de tràfic i dipòsit d'armes, municions o explosius previst en els articles 566 a 568 del Codi penal.*
- k) Delictes de terrorisme previstos en els articles 571 a 578 del Codi penal.*
- l) Delictes contra el patrimoni històric previstos en l'article 2.1.e de la Llei orgànica 12/1995, de 12 de desembre, de repressió del contraban.*

Tot i tractar-se d'una llista tancada, existeix encara avui una discussió doctrinal entorn si aquesta hauria de ser *numerus clausus* o *apertus*. Per exemple, Rifà Soler (1999) parla de la possibilitat d'incloure activitats delictives que responguin a la activitat de la delinqüència

organitzada i per tant poder contemplar també altres delictes. En aquesta línia, cal mencionar altres ordenaments jurídics que contemplen diferents delictes o condicions per l'ús de l'agent encobert. Així, l'ordenament belga inclou en la seva llista els delictes a la corona, el francès contempla l'assassinat, la tortura i els actes de barbàrie, i l'italià la pornografia infantil i la criminalitat mafiosa. Dinamarca en canvi, opta per la infiltració policial segons la pena, quan aquesta sigui major a 6 anys i no existeixin mitjans menys gravatius d'investigació.

Segons Zafra Espinosa (2010), l'ordenament espanyol contempla conductes tipificades, històricament lligades a l'actuació d'una organització criminal que tenen un factor en comú: la repercussió en la vida social o econòmica i que tenen una projecció social i un greu perjudici per la ciutadania i per l'Estat de Dret. Per això és important que les conductes no es contemplin per sí soles sense el factor de que es duguin a terme per una organització criminal. De fet, podem veure com alguns dels fets delictius no tenen la consideració de delictes greus com pot ser el robatori de vehicles o els delictes contra l'ordre socioeconòmic, i per tant es constata que allò rellevant és que es duguin a terme per una organització criminal.

1.1.3. Procediment i principis d'actuació

Ens trobem davant una tècnica d'investigació que comporta la vulneració de Drets Fonamentals. Per aquesta raó, cal que fem èmfasi en el requisit de necessitat de la mesura, mencionada en el primer apartat de l'article 282 bis LECrim. D'aquesta manera, és essencial una autorització judicial que permeti a funcionaris de la Policial Judicial actuar sota identitat suposada. La STS 173/2018, d'11 d'abril, senyala que la mateixa autorització és una *“afectació lleu de la intimitat, radicant l'exigència legal de permís en les possibles ingerències en drets fonamentals emparats en un engany o simulació”*.

Per això, la resolució haurà de dictar-se per part del Jutge d'Instrucció²⁴ competent o el Ministeri Fiscal, tot i que la segona opció ha estat criticada per molts autors com Carrizo González-Castell (2012) o Molina Pérez (2009). En tot cas, el Ministeri Fiscal només podrà autoritzar-ho si existeixen raons d'extraordinària urgència, comunicant-ho posteriorment al jutge, i havent d'aturar les seves diligències si té coneixement d'un procediment judicial en marxa pels mateixos fets²⁵. Pel que fa el jutge d'instrucció, ha de seguir un judici de

²⁴ Segons DEL POZO PÉREZ, normalment s'atorga l'autorització per part del jutge central d'instrucció (AN), pel caràcter internacional o de més d'un territori d'Espanya.

²⁵ Article 773.2 LECrim

proporcionalitat i racionalitat de la mesura, tenint en compte el que deriva de la Sentència del Tribunal Suprem 173/2018, d'11 d'abril, i valorant les següents circumstàncies²⁶: l'existència d'indicis suficients i racionals amb un grau d'imputació suficient i dades objectives donades per la Policia Judicial, juntament amb la sol·licitud de la investigació encoberta, la idoneïtat de la mesura per arribar a l'objectiu constitucionalment legítim perseguit²⁷, la necessitat i subsidiarietat, i la gravetat de la conducta investigada (tot i que el major element és que es dugui a terme per una organització criminal²⁸). Tot això haurà de constar en una resolució motivada, fundada i justificada clarament²⁹, tenint en compte la necessitat d'aquesta d'acord amb els fins de la investigació.

L'autorització es dona en el marc de la fase d'instrucció d'un determinat procés penal, amb l'objectiu d'aconseguir informació rellevant i suficient per enervar la presumpció d'innocència. En aquest cas però, és la Policia Judicial qui sol·licita que s'autoritzi la infiltració. D'aquesta manera, la iniciativa de la mesura serà policial, ja que la infiltració pressuposa la realització d'una activitat investigadora prèvia davant l'existència d'indicis racionals de la comissió d'una activitat delictiva organitzada³⁰. La sol·licitud es dona doncs o bé en una instrucció ja oberta, o conformant per ella mateixa l'apertura d'un nou procediment penal.

A partir de la resolució motivada, que serà reservada i custodiada en un arxiu³¹, s'atorgarà la identitat suposada per part del Ministeri d'Interior a l'agent de la Policia Judicial. La infiltració tindrà una durada de sis mesos prorrogables amb autorització judicial, i en cas de possible vulneració de drets fonamentals amb finalitat investigadora també serà necessària una autorització. De fet, la prova obtinguda havent vulnerat un dret fonamental sense autorització no seria vàlida (article 11 de la LOPJ).

Alhora, l'article 282 bis LECrim preveu que la informació que vagi obtenint l'agent haurà de ser posada en coneixement del jutge o del Ministeri Fiscal amb la major brevetat possible. Per últim, cal mencionar la figura del controlador o supervisor com a peça clau en les operacions,

²⁶ Del Pozo Pérez, M. (2006)

²⁷ STC 207/1996

²⁸ STEDH Malone c. Regne Unit, de 2 d'agost de 1984.

²⁹ STC 116/1998, de 2 de juny.

³⁰ Expósito López, M. (2015).

³¹ Segons MOLINA PÉREZ, o bé correspon al jutge custodiar-la en un arxiu, o bé correspon al Secretari Judicial al que correspongui conservar i custodiar la resolució (article 6 a) del Real Decret 1608/2005, de 30 de desembre, pel que s'aprova el Reglament Orgànic del Cos de Secretaris Judicials).

ja que es tracta del responsable directe que controla les activitats, marca el camí a seguir, coordina els dispositius del seguretat, recull informació i proves, etc. Això va de la mà del fet que l'agent encobert estarà exempt de responsabilitat, segons el cinquè paràgraf de l'article, i per tant no respondrà davant les actuacions que siguin conseqüència necessària del desenvolupament de la investigació, sempre i quan mantinguin la deguda proporcionalitat.

2.1. LA INFILTRACIÓ PER PART DEL CENTRE NACIONAL D'INTEL·LIGÈNCIA

Els agents del Centre Nacional d'Intel·ligència (CNI) també poden dur a terme infiltracions encobertes, tot i que no tenen la consideració d'agents de l'autoritat³². No obstant, compten amb una regulació pròpia i recursos específics per protegir i defensar la seguretat nacional, sovint en col·laboració amb les Forces i Cossos de Seguretat de l'Estat i l'Administració Pública. Aquest apartat analitza el funcionament del CNI, la seva estructura i com s'articulen aquestes infiltracions, tenint en compte el caràcter reservat de moltes de les seves activitats.

2.1.1. El Centre Nacional d'Intel·ligència

El CNI, successor del Centre Superior d'Informació de la Defensa, té la seva pròpia regulació específica i compta amb el seu propi pressupost. Tal com indica l'article 1 de la Llei 11/2002, del Centre Nacional d'Intel·ligència (LCNI), el CNI es defineix com a:

“l'organisme públic responsable de facilitar al President del Govern i al Govern de la Nació les informacions, anàlisi, estudis o propostes que permetin prevenir i evitar qualsevol perill, amenaça o agressió contra la independència o integritat territorial d'Espanya, els interessos nacionals i l'estabilitat de l'Estat de dret i les seves institucions”.

Es tracta, doncs, d'un òrgan administratiu especial de l'Administració General de l'Estat, per la seva autonomia de gestió amb dinàmiques i principis propis. Tot i així, Moret Millás (2005) el qualifica com a un “Estat dins de l'Estat” i qüestiona la seva independència. Segons l'autor, el CNI no encaixa exactament en la definició d'un “organisme autònom” pel seu caràcter informador del Govern. Per tant, estaríem més aviat davant una “semidependència”, que es basa en el fet que en un Estat de Dret i democràtic, els serveis d'intel·ligència no han d'actuar

³² Article 5.4 de la Llei 11/2002, de Centre Nacional d'Intel·ligència.

amb fins propis. En aquesta línia, el CNI es regeix pel principi de sotmetiment a l'ordenament jurídic³³ i al control parlamentari i judicial segons la Llei 2/2002, de 6 de maig, reguladora del control judicial previ del Centre Nacional d'Intel·ligència. Ara bé, segons l'apartat 2 de l'article 2 de la LCNI, això es durà a terme “*sense perjudici de la protecció de les seves activitats*”, creant una zona difusa de falta de control per part dels poders judicial i parlamentari³⁴.

El Govern aprova anualment els objectius del CNI mitjançant Comissió Delegada del Govern en Assumptes d'Intel·ligència (que s'encarrega de coordinar i proposar les actuacions del sistema d'informació), a la Directiva d'Intel·ligència, de caràcter secret³⁵. El president de la Comissió és el Vicepresident que esculli el President del Govern i la comissió estarà composta pels ministres d'Assumptes Exteriors, de Defensa, d'Interior i d'Economia, així com pel Secretari d'Estat, el Secretari de Seguretat, el Secretari General de Presidència i el Secretari d'Estat Director del CNI. Aquest últim n'assumeix la coordinació, amb el suport del Centre Criptològic Nacional (CCN).

Per tal de complir amb els seus objectius, l'article 4 de la LCNI determina vagament quines són les seves funcions. Alguns exemples són “*obtenir, avaluar i interpretar informació i difondre intel·ligència per protegir els interessos polítics, econòmics, industrials, comercials i estratègics d'Espanya*” o “*prevenir, detectar i possibilitar la neutralització d'aquelles activitats de serveis estrangers, grups o persones que posin en risc, amenacin o atemptin contra l'ordenament constitucional, els drets i les llibertats dels ciutadans espanyols, la sobirania, la integritat i seguretat de l'Estat...*”. Segons Sánchez González (2024), les seves funcions no es detallen, ja que es podria intuir quines són les necessitats i les missions de “la casa”.

Pel que fa l'estructura interna del CNI, actualment s'adscriu orgànicament al Ministeri de Defensa³⁶ segons l'article 7 de la LCNI. Amb això entenem que es donarà un control del CNI per part d'aquest Ministeri. Ara bé, també es regeix pels principis de coordinació, cooperació i col·laboració amb les Forces i Cossos de Seguretat, és a dir, amb el Ministeri d'Interior.

³³ Article 2 de la Llei 11/2002, de 6 de maig, de Centre Nacional d'Intel·ligència.

³⁴ Moret Millás, V. (2005). *El Centro Nacional de Inteligencia: una aproximación a su régimen jurídico*. Foro, Nueva época, núm. 2 (pàg. 249-295).

³⁵ Segons la Llei 48/1978, de 7 d'octubre, de Secrets Oficials, l'Acord del Consell de Ministres de 28 de novembre de 1986 i de 16 de febrer de 1996, i l'article 5.1 de la Llei de Centre Nacional d'Intel·ligència.

³⁶ Durant les legislatures de 2011 fins 2018 va dependre del Ministeri de la Presidència.

Aquests principis són una eina fonamental pel bon funcionament de la intel·ligència espanyola, i es materialitzen sobretot a través del Secretari d'Estat Director del CNI com a màxim responsable d'aquest i com a figura que a la pràctica actua com a un viceministre, segons Moret Millás (2005).

És a partir d'aquesta col·laboració que es crea la “comunitat d'intel·ligència espanyola”, tenint en compte que en moltes ocasions la informació recollida per les diferents administracions es solapa (sense aquesta coordinació i col·laboració podrien sorgir problemes legals i de legitimació dels òrgans). De fet, les activitats encobertes del CNI requereixen indubtablement la col·laboració amb el Ministeri d'Interior, i concretament amb la Comissaria General d'Informació. Més endavant analitzarem per què i de quina manera s'aplica això en els casos d'infiltracions.

FIGURA 1

ORGANIGRAMA DE LA COMUNITAT D'INTEL·LIGÈNCIA ESPANYOLA, SEGONS MORET MILLÁS, V. (2005).

ELABORACIÓ PRÒPIA

Abans d'entrar a analitzar l'agent infiltrat del CNI, cal que tinguem en compte el concepte “d'intel·ligència”, com a producte que resulta de l'avaluació, la integració, l'anàlisi i la interpretació de la informació reunida pel servei d'intel·ligència. El CNI és, doncs, qui

s'encarrega de reunir aquesta informació i analitzar-la³⁷ en el procés conegut com a cicle d'intel·ligència. Estem parlant de generar una intel·ligència criminal que resolgui delictes i lluiti contra el crim organitzat, i alhora tingui un caràcter preventiu i repressiu.

Per últim, cal destacar la clara deriva militar³⁸ del CNI, tenint en compte que actualment els seus valors segueixen sent la lleialtat, el sentit del patriotisme i l'honestedat, que es recullen en el seu Codi Ètic.

2.1.2. L'activitat sota cobertura del CNI

En aquest punt compararem l'agent encobert de la LECrim amb l'agent infiltrat d'intel·ligència, partint de la idea que la primera figura està millor regulada i, per tant, dona una base legal més clara de la qual partir. L'article 5.3 de la LCNI parla sobre les *“activitats sota cobertura a través de la integració d'actes parcials de diferents entitats del sistema”*.

La primera diferència que constatem entre les figures, és que, en general, no ens trobem davant agents de l'autoritat quan parlem d'agents del CNI, sinó que es tracta d'agents amb la seva pròpia regulació administrativa. Concretament, tenen el seu propi estatut de personal, el Reial Decret 240/2013, de 5 d'abril, i altres normes a les quals no podem accedir ni conèixer pel seu caràcter secret. Ara bé, el CNI també pot fer ús de terceres persones o d'agents de l'autoritat per dur a terme activitats encobertes.

La segona diferència que deduïm entre ambdues figures és que l'agent d'intel·ligència no depèn d'autoritzacions judicials en una fase d'instrucció, ni dels procediments pertinents en aquesta. Per dur a terme l'activitat encoberta, el CNI necessitarà permisos o autoritzacions que l'emparin, però aquests vindran donats per l'Administració³⁹. Cal destacar de nou la importància de la col·laboració entre els agents dels serveis d'intel·ligència i els policials que Lafont Nicuesa (2022) constata a partir de la Sentència de la Audiència Nacional, secció 1a, núm 33/2017, d'11 d'octubre (Tol 6415548). A més, la coordinació amb les Forces i Cossos de Seguretat de l'Estat és essencial també per obtenir permisos, identitats i autoritzacions per dur a terme les infiltracions.

³⁷ Sánchez González, S. (2024)

³⁸ Sánchez González, S. (2024).

³⁹ Lafont Nicuesa, L., et al. (2022).

Així doncs, veiem una falta d'autorització judicial⁴⁰ o fiscal per donar inici a les infiltracions i una manca de límit màxim de sis mesos d'infiltració. Però com a excepció a això, existeix un control judicial previ regulat a la Llei 2/2002, complementària a la LCNI. Aquest control ha de ser sol·licitat pel Secretari d'Estat Director del CNI al Magistrat del Tribunal Suprem competent⁴¹, i la resolució que en resulti tindrà la classificació de secret⁴². Segons aquesta llei, l'autorització judicial s'haurà de donar només quan es vulguin adoptar mesures en el marc d'investigacions del CNI que afectin a la inviolabilitat del domicili (art. 18.2 CE) i al secret de comunicacions (art. 18.3 CE).

Segons l'exposició de motius d'aquest text legal d'un sol article, la Constitució exigeix autorització judicial entorn la ingerència en els drets continguts en el seu l'article 18, i el Conveni Europeu per la Protecció de Drets Humans i de les Llibertats Fonamentals *“exigeix que la ingerència a aquests drets estigui prevista a la llei només en cas que això sigui necessari per la seguretat nacional i pública, el benestar econòmic del país, la defensa de l'ordre i la prevenció del delictes, la protecció de la salut o de la moral, o la protecció dels drets i llibertats dels demés”* (art. 8 CEDH).

La darrera característica essencial de l'agent d'intel·ligència, que el diferencia de l'agent de la LECrim, és que així com els dos busquen fer una anàlisi estructural d'una organització criminal de manera similar, la seva finalitat és diferent. L'objectiu principal i final de les infiltracions del CNI és el de crear intel·ligència criminal i no, a diferència de l'agent de l'autoritat, aconseguir proves per fer-les valer en un judici. El CNI analitza la informació recollida per protegir i promoure els interessos de l'estat espanyol i del Govern de cada legislatura, sense que hagi d'existir litispendència.

⁴⁰ Només serà necessària l'autorització en cas que pugui afectar als drets i llibertats fonamentals de l'article 18.2 i 18.3 CE, segons l'article 12 de la Llei del CNI.

⁴¹ Segons l'article 342 bis de la Llei Orgànica del Poder Judicial, es nomenarà per un període de cinc anys, a proposta del Consell General del Poder Judicial, entre magistrats del Tribunal que comptin amb més de tres anys de serveis en la categoria.

⁴² Article 1.3 de la Llei 6/2002.

2.1.3. Un cas real de les activitats encobertes del CNI i la Policia Nacional: inseguretat jurídica en actuacions encobertes sense límits

El llibre *Guerrilla Lavapiés* de Daniel Campos⁴³ ens proporciona una visió pràctica i il·lustrativa del funcionament real de les infiltracions encobertes a l'Estat espanyol, especialment pel que fa al rol que juga el Centre Nacional d'Intel·ligència (CNI) en coordinació amb el Cos Nacional de Policia. L'obra narra el testimoni d'Alfonso (o David, un cop infiltrat), un jove del barri madrileny de Lavapiés, que ingressa al Cos Nacional de Policia a finals dels anys noranta sense conèixer que la seva destinació serà infiltrar-se durant anys en col·lectius socials i moviments antisistema del seu propi barri. Aquest cas es desenvolupa en el context de les protestes contra la globalització i la cimera de la OMC, fet que encaixa amb els objectius habituals de la intel·ligència interior en períodes d'agitació social. Tot i que Alfonso actua formalment com a agent de la Policia Nacional, la narració deixa clar que la seva tasca forma part d'una operació encoberta coordinada previsiblement des de la Comunitat d'Intel·ligència. Això reforça la distinció entre l'agent encobert previst a l'article 282 bis de la LECrim - amb finalitat processal i subjecte a autorització judicial - i el model d'infiltració operat des de serveis com el CNI, més orientat a obtenir informació estratègica per a la seguretat nacional i sense necessitat de litispendència.

El llibre evidencia amb detall la inseguretat jurídica que envolta aquest tipus d'operacions: els agents operen en un marc opac, amb cobertura institucional limitada, sense garanties judicials clares ni límits temporals establerts. Aquesta situació genera una notable vulnerabilitat, tant per als propis agents com per a les persones investigades, ja que es difuminen les línies entre prevenció i persecució política. La manca de control parlamentari efectiu i la inexistència d'un control judicial posterior robust creen un escenari on drets fonamentals com la llibertat d'expressió, la intimitat o el dret de reunió poden veure's afectats sense garanties ni compensacions⁴⁴. En una entrevista a RNE, l'autor, Daniel Campos, alerta sobre els riscos democràtics d'aquest tipus d'infiltracions, especialment quan afecten moviments socials legítims i no vinculats a activitats terroristes o delictives, plantejant la necessitat d'un debat públic sobre els límits legals i ètics de la intel·ligència d'Estat en societats democràtiques.

L'anàlisi d'aquest cas aporta també una visió pràctica de l'organigrama i de la dinàmica jeràrquica dins la Comunitat d'Intel·ligència Espanyola. Els informes elaborats per Alfonso

⁴³ Director de Comunicació del Ministeri de l'Interior del 2020 al 2023

⁴⁴ Segons Daniel Campos, a una entrevista a Radio Nacional Española entorn el llibre, el 5 de març de 2025.

són sotmesos a anàlisi per diversos nivells institucionals —incloent el Secretari d'Estat de Seguretat, el Director del Gabinet de Coordinació i Estudis, la Comissaria General d'Informació i fins i tot el Ministre de l'Interior— i es constata com les operacions de seguiment a manifestacions poden acabar en mans del mateix President del Govern. Aquesta arquitectura institucional demostra la forta interconnexió entre els serveis d'intel·ligència i els centres de poder polític, alhora que qüestiona la separació entre acció de seguretat i control polític.

3. INFILTRACIONS ALS MOVIMENTS SOCIALS DEL REGNE UNIT: UN PRECEDENT EN LA VULNERACIÓ DE DRETS HUMANS

Entre les dècades dels 60 i el 2000, al Regne Unit hi va haver més de 140 infiltracions policials en diferents moviments progressistes d'esquerres. Un dels casos, el de Kate Wilson i Mark Stone (M.K. d'ara en endavant, en tant que les inicials del seu nom real), va ser portat davant la justícia i condemnat per *l'Investigatory Powers Tribunal*⁴⁵ (IPT) per vulneració de cinc drets fonamentals recollits en el Conveni Europeu per la Protecció dels Drets Humans i les Llibertats Fonamentals (CEDH). Cal doncs analitzar la sentència *Case No. IPT/11/167/H*, del 30 de setembre de 2021, per tal de poder comparar la regulació i els casos que s'han donat a l'estat espanyol en els darrers anys. Tot i que en cap cas es tracti del mateix ordenament jurídic, sí veiem un punt fort en el qual recolzar la nostra comparació, tenint en compte que la demandant i l'IPT en tot moment fan referència al CEDH i al Tribunal Europeu de Drets Humans (TEDH), i l'estat espanyol n'és part.

3.1. ANÀLISI DE LA SENTÈNCIA: CONDEMNA PER VIOLACIÓ DELS ARTICLES 3, 8, 10 I 11 DEL CEDH

3.1.1. *Antecedents de fet*

L'actual sentència neix arrel de la demanda presentada l'any 2011 per Kate Wilson com a part demandant, contra "The Commissioner of Police of the Metropolis" i "National Police Chief's Council" com a demandats. Aquesta es presenta en un primer lloc davant el Tribunal Superior, al·legant tant per la via del dret comú, com per vulneració de la Llei de Drets Humans (HRA). D'una banda, la via civil conclou, juntament amb un litigi similar d'altres cinc dones que denunciaven els mateixos fets, en un acord extrajudicial i una disculpa pública per part dels demandats, al·legant que hi ha hagut una greu violació de drets humans i un abús de poder policial. D'altra banda, la qüestió concreta sobre si hi ha hagut o no vulneració de drets

⁴⁵ Òrgan judicial independent que jutja casos en els que ciutadans han estat víctimes d'actuacions il·legals per part de l'Administració Britànica o de les autoritats, i concretament en casos de possibles vulneracions de drets fonamentals.

fonamentals en el present cas es deriva al TPI, entenent que aquest té la jurisdicció en aquesta matèria, i el Tribunal Superior no.

Kate Wilson, activa militant i activista al llarg de la seva vida, sobretot entorn el canvi climàtic, va mudar-se a Nottingham, on va conèixer M.K. Amb ell hi va establir una relació de parella al llarg de 2 anys, i un vincle personal de 2003 fins el 2010, quan la demandant descobreix la veritable identitat de M.K. Això li provoca un impacte profundament traumàtic, amb sentiments de manipulació i violació emocional i sexual. L'any 2011 presenta la demanda al·legant que hi ha hagut vulneració dels següents drets fonamentals recollits al CEDH:

- Article 3. Prohibició de la tortura.
- Article 8. Dret al respecte a la vida privada i familiar.
- Article 10. Llibertat d'expressió.
- Article 11. Llibertat de reunió i d'associació.
- Article 14. Prohibició de discriminació.

Els demandats admeten greus vulneracions dels articles 3, 8 i 10 CEDH i declaren que la policia no va complir el seu deure positiu d'evitar el risc d'aquestes vulneracions entorn la infiltració de M.K. Alhora però, deixen clar que M.K. va actuar fora de la seva autoritat i va aprofitar el desequilibri de poder (per falsa identitat) per violar l'autonomia sexual i humiliar la demandant.

El Tribunal reconeix també les responsabilitats dels demandats, especialment la derivada de l'article 3 CEDH, i planteja les següents qüestions jurídiques a tenir en compte: si els agents (d'igual rang o superiors) eren conscients i van consentir expressa o tàcitament aquesta intromissió, si la conducta de M.K. era un mitjà per facilitar la recollida d'informació, si els demandats van complir amb la seva obligació positiva entorn l'article 3 i 8 CEDH, i si va haver vulneracions dels drets recollits als arts, 10, 11 i 14 CEDH.

Abans d'entrar en matèria, cal destacar algunes qüestions entorn les proves. Tot i recaure la càrrega d'aquesta en els demandats, aquests van brillar per l'absència d'aportació de testimonis clau al llarg del procés, provocant grans llacunes i havent d'acudir al mètode del Tribunal d'Estrasburg per fer-ne la valoració per part del Tribunal d'Investigació. Aquest mètode dictamina que pot existir la pràctica de la qual s'acusa a les administracions quan hi ha una repetició d'actes il·lícits (nombrosos i connectats entre sí), i una tolerància oficial (passivitat, inacció o manca de sancions i investigació). L'IPT, en base a aquest mètode, i tenint en compte el deure de transparència i cooperació que han de tenir les administracions públiques, amb el

que les autoritats tenen el deure d'aportar informació veraç, rellevant i completa, conclou que la manca d'evidències testificals extraurà inferències desfavorables als demandats, sempre amb deduccions lògiques i conclusions raonables.

Cal tenir en compte també l'estructura dels cossos policials britànics encarregats de la vigilància i la informació. D'una banda tenim el National Public Order Intelligence Unit (NPOIU), que depèn del Ministeri d'Interior i té com a objectius prevenir i vigilar les protestes disruptives o violentes i l'extremisme domèstic, i necessita autoritzacions de la Regulation of Investigatory Powers Act 2000 (RIPA) per actuar. D'altra banda, trobem el cos ja dissolt en 2008, Special Demonstration Squad (SDS), utilitzat contra protestes contra la guerra de Vietnam, el moviment antinuclear i el terrorisme irlandès. Per últim, tenim els principals i actuals cossos encarregats de les activitats encobertes per part de persones físiques: el Cover Human Intelligent Sources (CHIS) i el Undercover Office (UCO), depenent del primer i del qual formava part M.K. En tot cas, així com vèiem en el cas de l'estat espanyol, les operacions d'infiltració es solapen entre els cossos, requerint una coordinació i col·laboració entre ells.

3.1.2. Fonaments de dret

Tenint en compte les qüestions jurídiques plantejades, agrupem els fonaments jurídics del Tribunal en tres apartats: la qüestió sobre el coneixement o no de la situació per part dels cossos policials i les autoritzacions de la RIPA, el compliment o no de les obligacions positives de l'administració derivades dels articles 3 i 8 CEDH, i la vulneració o no de la llibertat d'expressió (art. 10 CEDH) i el dret d'associació i reunió (art. 11 CEDH).

a) Coneixement de les actuacions per part de l'administració

Pel que fa el coneixement per part dels cossos policials, ràpidament erosiona la defensa dels demandats, que al·legaven ignorància dels fets, al existir proves sobre reunions informatives freqüents amb oficials, en les quals hi havia un exhaustiu traspàs d'informació. El Tribunal al·lega que el responsable de l'operació hauria d'haver detectat i haver fet un control més rigorós d'aquesta. En tot cas, el coneixement per part dels cossos hi era, no només per l'existència de les reunions, sinó també pels informes traspassats amb una freqüència de dues hores cada dia.

Respecte a les autoritzacions sota la RIPA de les actuacions de M.K., el Tribunal analitza si aquestes s'ajusten o no als requisits de la llei, partint del fet que qualsevol inferència a la vida privada de les persones ha de ser d'acord amb la llei i necessària (art. 8 CEDH). L'IPT admet

que el règim del CHIS i el UCO és conforme a la llei, amb una base legal accessible i previsible, encara que no especifiqui amb quins delictes concrets i subjectes es pot donar la infiltració. Així doncs, tot i existir una regulació amb un objectiu legítim i amb mesures proporcionades, i per tant complir amb l'article 8 CEDH, l'IPT al·lega que les autoritzacions de la RIPA no s'ajusten als requisits de la llei. El Tribunal considera que les autoritzacions pel desplegament de M.K. van violar la proporcionalitat i necessitat que requerien. Mentre l'objectiu principal hauria d'haver estat la infiltració en grups radicals per possibles activitats criminals, amb ideologies extremes que representessin un perill potencial per la seguretat pública i de les empreses, es van acabar donant autoritzacions massa àmplies, sense criteris de proporcionalitat i necessitat, amb una manca de rigor d'aplicació dels criteris. Això va provocar que M.K. tingués una gran llibertat d'actuació, duent a terme una recopilació d'informació sense límits i vulnerant drets fonamentals inclús de persones no implicades en cap tipus d'activitat delictiva.

Per últim, el Tribunal destaca la manca de formació clara dels agents encoberts entorn qüestions com la prohibició de relacions sexuals. Tot i ser òbvia aquesta prohibició segons els demandats, l'IPT veu una clara i greu negligència institucional entorn la formació de l'agent.

b) “No preguntis, no expliquis”

Entrant en matèria sobre els drets fonamentals dels articles 3 i 8 CEDH, el Tribunal conclou que hi ha un incompliment de les obligacions positives que requereixen aquests articles per part de l'estat. Segons el TEDH [casos *Rantsev vs. Xipre* i *Makaratzis vs. Grècia*] l'estat té l'obligació d'evitar danys previsibles entorn aquests drets, així com les autoritats han de protegir els ciutadans si tenen coneixement d'aquests danys. Partint dels fets que davant els informes presentats amb freqüència, hi ha una manca d'interès total per part dels oficials d'actuar, està clar que l'administració no va prendre les mesures adequades per evitar el risc d'inferir en la vida privada de les persones afectades, ni d'evitar els tractes degradants cap a la demandant. Això porta al Tribunal a concloure una vulneració d'aquests drets amb una lògica “No preguntis, no expliquis” per part dels cossos policials. Així doncs, els demandats reconeixen que no hi va haver autorització i no van establir límits per reduir la intrusió a la vida privada de moltes persones.

Així doncs, es va exercir una vigilància prolongada, excessivament duradora, sense control i íntima sobre Kate Wilson, i també una infiltració en grups que en cap cas eren una organització criminal. El Tribunal davant això es pregunta si aquesta operació era necessària en una societat democràtica. Segons el TEDH, per que aquestes accions siguin necessàries, ha d'existir una

“necessitat social imperiosa”, un equilibri proporcional, les operacions han d’estar autoritzades per tribunals i s’ha de descartar que no hi hagi una alternativa menys danyosa i intrusiva als drets fonamentals. Mentrestant, els demandats justifiquen les accions amb la prevenció de delictes i alteracions d’ordre públic i amb l’obtenció d’intel·ligència rellevant. Finalment, el Tribunal conclou que no es demostra una “necessitat social imperiosa”, que les autoritzacions eren massa àmplies com per ser executades, que els mecanismes de supervisió van ser inadequats o gairebé inexistents, i que hi va haver una clara intrusió col·lateral en els drets de Kate Wilson i persones del seu entorn. Per tant, existeix una violació greu i sostinguda de l’article 8 CEDH.

c) Vigilància política

Per acabar, tot i argumentar els demandats que no cal entrar en matèria dels articles 10 i 11 CEDH, el Tribunal ho denega i hi entra per diverses raons: veu una clara vigilància política en l’operació (amb un impacte en l’activitat política de la demandant i influència en les seves decisions polítiques), i un impacte emocional que provoca la seva retirada de l’activisme.

A partir d’aquí, l’IPT al·lega una interferència greu i injustificada en la llibertat d’expressió de la demandant, al haver-hi una recollida d’informació política per part de M.K., i entenent que hi ha vulneració d’aquesta llibertat amb “qualsevol acció que impedeixi, desincentivi o limiti l’expressió política” (TEDH). A més, les persones tenen dret a expressar opinions polítiques sense presència policial. Així doncs, tot i que els demandats insisteixen en que l’operació no es dona per les opinions de la demandant, el Tribunal conclou que aquesta gira principalment entorn l’activisme polític de Kate Wilson, i conseqüentment hi ha vulneració de la llibertat d’expressió. Alhora, al veure que l’agent influeix en les decisions polítiques i activitats col·lectives de la demandant, el Tribunal també conclou que s’ha vulnerat el dret d’associació (art. 11 CEDH), atès l’impacte psicològic i emocional i la manipulació activa exercida per MK.

3.1.3. Resolució

L’Investigatory Powers Tribunal acaba estimant la demanda de Kate Wilson, i condemnant a “The Comissioner of Police of the Metropolis” i “National Police Chief’s Council” a una ordre de reparació amb una compensació de 229.471,96€⁴⁶ per incompliment de les obligacions que aquests havien d’exercir en el marc dels articles 3, 8, 10 i 11 del Conveni Europeu per la Protecció de Drets Humans i les Llibertats Fonamentals. Remarca que les

⁴⁶ Remedy Order of the Investigatory Powers Tribunal, 24 january 2022.

autoritzacions per part del RIPA van ser clarament defectuoses, i que en cap cas hi ha una justificació democràtica darrera l'operació d'infiltració de l'agent M.K. El Tribunal reitera la vulneració de la integritat corporal, intimitat i les activitats polítiques de la demandant, sense justificació legal.

4. INFILTRACIONS ARBITRÀRIES: EL PAPER DE L'ESTAT ESPANYOL I LA POLICIA EN ELS MOVIMENTS SOCIALS

Des del mes de juny de 2022, els mitjans de *La Directa* i *El Salto Diario* han destapat, a través d'investigacions periodístiques, almenys onze casos d'infiltració policial en moviments socials a Catalunya, la Comunitat Valenciana i Madrid. La majoria de casos han estat objecte de querelles i recursos, presentats davant els respectius jutjats, els quals han declinat la seva competència o han arxivat les actuacions.

Les infiltracions detectades no poden ser considerades com actuacions emparades en la figura jurídica de l'agent encobert regulada a l'article 282 bis de la LECrim. Aquesta exclusió ha estat confirmada en diverses intervencions del Ministre de l'Interior, Fernando Grande-Marlaska, davant el Senat, el Congrés dels Diputats i el Consell de Transparència i Bon Govern, en les quals s'ha precisat que es tracta d'agents d'intel·ligència supeditats a la Comissaria General d'Informació de la Policia Nacional, i no d'agents encoberts en el marc d'un procediment penal. Així, Grande-Marlaska deixa clar que no són necessàries autoritzacions judicials, i en tot cas les operacions queden recollides en expedients secrets⁴⁷.

En aquesta línia, l'Informe sobre la utilització d'agents d'intel·ligència per la Comissaria General d'Informació de la Policia Nacional (agost de 2022) al·ludeix al marc normatiu que autoritzaria aquestes actuacions, fonamentant-se en l'article 11, lletra h), de la Llei Orgànica 2/1986, de 13 de març, de Forces i Cossos de Seguretat.

En concret, l'article esmentat estableix que:

«Las Fuerzas y Cuerpos de Seguridad del Estado tienen como misión proteger el libre ejercicio de los derechos y libertades y garantizar la seguridad ciudadana mediante el desempeño de las siguientes funciones: [...] h) Captar, recibir y analizar cuantos datos tengan interés para el orden y la seguridad pública, y estudiar, planificar y ejecutar los métodos y técnicas de prevención de la delincuencia».

Aquesta disposició ha estat invocada com a fonament jurídic per justificar la tasca dels agents d'intel·ligència en contextos socials i polítics específics. A més, Grande-Marlaska assegura al Senat (7 de febrer de 2023) que les tasques dutes a terme es troben sempre en el marc de

⁴⁷ Segons els Acords del Consell de Ministres de 28 de novembre de 1986, i de 17 de març i 29 de juliol de 1994.

l'ordenament jurídic i constitucional, prevenint la comissió de delictes i generant dades i informació.

En aquest context, el ministre Grande-Marlaska justifica, a través del citat Informe, que la finalitat de les infiltracions és la recollida d'informació rellevant per a l'ordre i la seguretat pública, especialment en aquells entorns on es detecta la presència d'individus qualificats com a radicals o vinculats a moviments secessionistes considerats il·legals. Segons els serveis d'informació, aquestes actuacions serien legítimes, idònies i proporcionades dins de les seves competències. A més, l'Informe argumenta que els agents d'intel·ligència operen dins el marc normatiu vigent, tot i que els mitjans i tècniques emprats estarien classificats com a secret oficial, d'acord amb els Acords del Consell de Ministres de 28 de novembre de 1986 i de 17 de març i 29 de juliol de 1994. En aquest sentit, Grande-Marlaska, davant el Consell de Transparència i Bon Govern, ha afirmat que el Ministeri de l'Interior desconeix què s'entén per moviment social, que no investiga delictes concrets sinó fets futurs - en el marc d'una tasca de prevenció -, i que les infiltracions no es basen en fets materials, sinó en valoracions discrecionals.

L'Informe al·ludeix també a *la Estrategia Nacional contra el Terrorismo*, aprovada l'any 2019, que identifica com a amenaça potencial els “extremismes identitaris excloents que poden derivar en violència”. L'agent infiltrada M.I.T. ho confirma al *30minuts*: l'objectiu és captar informació sobre organitzacions terroristes i radicalismes violents. D'aquesta manera, les infiltracions es presentarien com a part d'una resposta preventiva coordinada davant d'aquest tipus de fenomen. Segons *La Directa*, aquestes operacions no serien aïllades, sinó que formarien part d'una estratègia d'actuació estructurada i sostinguda en el temps. De fet, quatre dels agents formen part de la mateixa promoció⁴⁸ de formació de l'Escola de Policia d'Àvila (2019).

Tanmateix, des d'un punt de vista crític i jurídic, aquestes actuacions han estat qüestionades. La jurista Zafra Espinosa, en el documental *30 Minuts: Infiltrats*, subratlla que l'article 11 h) de la Llei Orgànica 2/1986, citat pel Ministeri de l'Interior, no fa cap referència explícita a la figura dels agents d'intel·ligència, ni regula les condicions sota les quals s'hauria de dur a terme aquesta pràctica. De fet, Fiscalia, en retorn a la querella presentada contra el cas de Dani Hernández (segona infiltració a Barcelona destapada per la Directa), reconeix que no existeix regulació de la figura, i que es tracta d'infiltracions en fred. Així mateix, tot i que aquestes

⁴⁸ En paraules de M.I.T en la darrera trucada de Maria amb Òscar.

infiltracions poden compartir característiques amb l'agent encobert regulat a l'article 282 bis de la LECrim, Zafra considera que no es donen les condicions legals necessàries per a la seva aplicació efectiva. En les seves paraules, les activitats d'intel·ligència policial desenvolupades actualment es duen a terme en un context de buidor o indefinició normativa, fet que genera una notable inseguretat jurídica.

Per últim, la legalitat d'aquestes pràctiques també ha estat posada en dubte per la magistrada Del Prado Escoda en el mateix documental esmentat. La jutgessa estaca que qualsevol actuació policial que suposi una afectació a drets fonamentals —com ara el dret a la intimitat, a la vida privada o al secret de les comunicacions, reconeguts a l'article 18 de la Constitució Espanyola— requereix una autorització o control judicial previ. D'acord amb aquest criteri, les infiltracions policials no poden justificar-se únicament en l'interès general, sinó que han d'estar subjectes a un escrutini judicial estricte que n'avalui la proporcionalitat, necessitat i legalitat, en consonància amb la jurisprudència del Tribunal Constitucional i el Tribunal Europeu de Drets Humans. L'absència d'aquest control podria comportar la vulneració de garanties essencials de l'Estat de Dret.

A continuació analitzem breument les accions judicials empreses entorn tres de les infiltracions: el cas de Marc Hernández Pon (I.J.E.G⁴⁹), el cas de la Maria (M.I.T) i el cas de Daniel Hernández Pons (D.H.P).

4.1. I.J.E.G.

La infiltració de l'agent I.J.E.G. – el primer en ser descobert - es va donar de l'any 2020 fins juny del 2022, passant per les organitzacions de Resistim el Gòtic (el Sindicat d'Habitatge del barri del Gòtic), el Casal Popular Lina Òdena i finalment el Sindicat d'Estudiants dels Països Catalans (SEPC), concretament al nucli de SEPC Mundet. Això últim requeria que el Marc estudiés a la Universitat de Barcelona⁵⁰, i per tant tingués una plaça a una universitat pública. Al llarg de la infiltració, I.J.E.G. va establir vincles d'amistat, alguns d'aquests molt estrets, generant una relació de profunda confiança amb l'agent.

Les accions legals empreses davant aquest cas van donar tret de sortida amb un requeriment al Ministeri de l'Interior demanant que es cessés qualsevol “acció d'espionatge” que hi hagués en marxa. S'argumentava que no hi havia cobertura legal ni constitucional de l'actuació

⁴⁹ Inicials de la vertadera identitat dels agents d'intel·ligència.

⁵⁰ La institució en tot moment ha rebutjat saber res sobre la ocupació d'una plaça pública per part d'un agent d'intel·ligència.

administrativa, i que s'havien vulnerat el dret a la intimitat i a la lliure associació. Aquesta via de fet va ser desestimada per silenci administratiu, optant doncs les afectades per interposar recurs contenciós-administratiu davant l'Audiència Nacional (Secció 5^a), per protecció de drets fonamentals de la persona.

Aquesta demanda, interposada per les entitats d'Òmnium Cultural, el SEPC i les Joventuts d'Esquerra Republicana (JERC) contra el Ministeri de l'Interior, al·legava vulneració dels drets fonamentals a la intimitat i secret de comunicacions (article 18 CE i article 8 CEDH), a la lliure associació (article 22 CE i article 11 CEDH) i argumentava que hi havia hagut desviació de poder per part de l'administració pública (article 18 CEDH). Ara bé, els fets no només giraven entorn la infiltració del Marc, sinó que també s'incloïa en la demanda el "Catalan Gate" (cas d'espionatge amb el programari Pegasus en dispositius mòbils de persones suposadament implicades en el Procés) i l'intent de captació d'un confident de les JERC.

Així doncs, els fonaments jurídics darrera la possible vulneració dels drets fonamentals esmentats són els següents. En primer lloc, la instal·lació del programa Pegasus en els dispositius es veu com una vulneració del dret a la intimitat en tant que no hi ha indicis directes d'accions delictives que puguin donar cobertura legal a la intrusió de la vida privada de les persones investigades. En segon lloc, basant-se en la STC 219/2001, en jurisprudència del TEDH i en el Cas *Belyatsky vs. Bielorússia* del Consell de DDHH de NNUU, s'argumenta que les restriccions al dret d'associació han d'estar previstes per la llei i respondre a fins legítims i necessaris en una societat democràtica. A més, es compara el cas d'infiltració amb un possible hostigament judicial i administratiu, que segons l'Organització per al Seguretat i la Cooperació Europea (OSCE) és una forma de repressió si existeix un ús abusiu de lleis ambigües, fases acusacions, sancions desproporcionades o tràmits administratius arbitraris. Per últim, s'argumenta que hi ha hagut una desviació de poder entenent-ho com a l'ús de potestats administratives amb fins diferents als previstos a l'Ordenament Jurídic (STS, 16 de març de 1999). Segons la demanda, la finalitat d'aquestes infiltracions en cap cas és per prevenir delictes, sinó que darrera d'aquestes s'hi amaga un propòsit polític d'intimidat i controlar els moviments socials. Alhora, es fa referència al cas *Rashad Hasanov vs. Azerbaiyan* (TEDH, 2018), recordant que l'article 18 CEDH prohibeix la restricció de drets fonamentals quan s'apliquen amb fins diferents als que es justifiquen. Es tracta d'un cas en què el tribunal conclou que l'encarcerament d'activistes es va donar amb l'objectiu de castigar activitats polítiques, i no per l'ordre i la seguretat de l'estat.

Davant la demanda, l'AN va inadmetre el recurs al·legant d'una banda la falta de competència de la jurisdicció contenciós-administrativa, ja que els fets són constitutius en tot cas de delictes penals, i que a més ja hi havia procediments penals en marxa entorn els fets. D'altra banda, l'AN diu que les accions administratives han cessat, i per tant no existeix la via de fet denunciada, alhora que sol·licita prevenir possibles vulneracions futures. Finalment, la sala esmenta breument lo argumentat per l'Advocat de l'Estat, sobre que podria haver una falta de legitimació activa en la demanda, ja que els demandants no són aquells afectats directament pels fets. A més, es condemna en costes als demandants.

Actualment, després d'esgotar el recurs de reposició i la inadmissió del recurs de cassació davant el Tribunal Suprem, els demandants han interposat recurs d'empara davant el Constitucional. Al·leguen que hi ha especial transcendència constitucional en aquest cas: hi ha hagut una repercussió social i política, existeix una absència de doctrina constitucional i falta de jurisprudència sobre la ingerència dels poders públics en el dret d'associació, i hi ha una falta de pronunciació del TC sobre la falta de cobertura legal de determinades actuacions. El recurs resta a l'espera de ser admès, mentre els demandants tenen la voluntat d'esgotar la via judicial nacional i poder arribar a instàncies internacionals com el Tribunal Europeu de Drets Humans.

4.2. M.I.T.

L'agent M.I.T. va infiltrar-se en els moviments socials (pel dret a l'habitatge i antiracistes) de Girona i Salt de l'any 2020 fins el 2023. Allò especial a destacar d'aquest cas és que la Maria va establir una relació de llarga durada – amb un projecte de vida molt encarat i familiar, segons la parella – amb Òscar Campos, activista implicat en el cas 21 Raons pel tall de vies de l'AVE a Girona l'1 d'octubre de 2018. Alhora, un altre fet a tenir en compte és la presència de l'agent d'intel·ligència a una reunió amb els advocats de l'Òscar, on es defineix l'estratègia jurídica del cas.

Després de descobrir la vertadera identitat de la Maria, es l'Òscar, juntament amb entitats com Òmnium Cultural o la Candidatura d'Unitat Popular (CUP), presenten una querella contra Maria, els comandants superiors de l'agent com a responsables jeràrquics i el Ministeri d'Interior (amb responsabilitat subsidiària). En aquesta s'argumenta que la conducta duta a terme per M.I.T. envaeix drets fonamentals a través de la cosificació de l'Òscar, de la construcció activa d'una relació sentimental enganyosa i de l'observació indeguda d'una reunió amb advocats. Per tant, els danys denunciats serien: psicològic (el querellant es manté fins a

dia d'avui en tractament psicològic i psiquiàtric, i ha passat per una depressió i estrès post-traumàtic), moral (vulnerant el dret a la intimitat i la privacitat), contra la dignitat de la persona, per revelació de secrets i contra el secret professional. Així doncs, es denuncia els querellats pels delictes de tortura i contra la integritat moral (arts. 174, 175, 176 i 177 del Codi Penal (CP)), el delictes de lesions (art. 147.1 CP) i el delictes de violació de la intimitat i revelació de secrets (arts. 197, 197 bis i 198 CP).

4.3. D.H.P.

A mitjans de 2020, un agent del Cos Nacional de Policia espanyol, identificat com D.H.P., es va infiltrar al moviment llibertari de Barcelona sota la falsa identitat de Daniel Hernández Pons, guanyant-se ràpidament la confiança del veïnat del barri de Sant Andreu i integrant-se activament en espais com La Cinètika. Amb una estètica cuidada i un discurs aparentment compromès, va establir vincles personals i sexoafectius - alguns a través de l'app OkCupid - que li van facilitar l'accés a habitatges i centres socials. Va tenir una notable implicació en manifestacions, accions contra desnonaments i activitats culturals i polítiques al llarg de gairebé tres anys (de 2020 fins finals de 2022).

Fiscalia, davant la querella contra D.H.P. presentada al Jutjat d'Instrucció nº21 de Barcelona i més tard a l'Audiència Provincial de Barcelona per sis activistes implicades, va sol·licitar l'arxivament d'aquesta. Les dones acusaven l'agent de delictes com agressió sexual, tortures i revelació de secrets, ja que, entre altres coses, havien mantingut relacions sexoafectives amb ell sense conèixer la seva veritable identitat. Fiscalia argumentava que les relacions van ser consentides, sense violència ni intimidació, i que l'agent no va abusar de la seva condició policial, sent aquesta desconeguda per les querellants. A més, va considerar que no hi ha indicis que l'agent hagi vulnerat drets fonamentals ni hagi comès cap delictes penal, tot i reconèixer que la figura de l'infiltrat no està regulada legalment. Fiscalia va suggerir que, si les activistes consideren que s'han vulnerat els seus drets, podrien recórrer a la via civil o contenciosa administrativa, que considera més adequada per tractar aquest tipus de casos.

Iridia (Centre per la Defensa dels Drets Humans) - l'entitat encarregada de portar aquest cas en l'àmbit legal -, davant la negativa d'investigar el cas i la seva inadmissió, ha decidit presentar un recurs d'empara davant el Tribunal Constitucional denunciant la falta d'investigació. Cal destacar que tant el jutjat d'instrucció com l'Audiència van avalar el discurs de Fiscalia, que al·legava que investigar el cas "podria posar en perill la seguretat de l'Estat". Iridia considera

que aquest posicionament “es prioritza en qüestió de suposada seguretat abans que els nostres drets fonamentals”.

5. CONCLUSIONS

Aquest treball ha tingut com a objectiu principal analitzar el marc jurídic que regula les actuacions encobertes policials a l'Estat espanyol, amb especial atenció als casos d'infiltració en moviments socials a Catalunya i una comparativa amb el cas britànic. L'anàlisi realitzada ha permès respondre les preguntes de recerca inicials entorn el marc legal d'aquestes pràctiques, els seus responsables, la seva adequació en un estat democràtic i de dret, i les possibles vulneracions de drets fonamentals.

D'una banda, s'ha constatat que les infiltracions policials recents en moviments socials no s'emparen en la figura de l'agent encobert regulada a l'article 282 bis de la Llei d'Enjudiciament Criminal, sinó en la figura de l'agent d'intel·ligència del Centre Nacional d'Intel·ligència (CNI), regulada de forma molt més genèrica i amb menys garanties. Aquesta darrera no exigeix, per exemple, la presència d'una organització criminal per justificar la infiltració, ni determina amb precisió en quins supòsits delictius pot ser utilitzada.

Pel que fa a la responsabilitat d'aquestes actuacions, queda clar que no es tracta d'iniciatives individuals ni de simples actuacions policials independents, sinó d'una pràctica sostinguda, coneguda i supervisada pel conjunt de la Comunitat d'Intel·ligència, i amb un seguiment directe del Ministeri de l'Interior. Aquesta constatació posa de manifest que ens trobem davant d'una estratègia d'estat planificada i executada amb la participació del poder executiu i amb coneixement del poder judicial.

Pel que fa l'adequació de les actuacions encobertes en moviments socials a un Estat Democràtic i de Dret, cal tenir en compte diverses qüestions. Per començar, detectem una forta inseguretat jurídica al voltant de la figura d'agent d'intel·ligència, ja que es mou en un marc legal genèric en base a l'article 11 h) de la Llei 2/1986. De fet, recordem que Zafra Espinosa (2010) alerta sobre la indefinició normativa d'aquesta figura, al no portar en sí mateixa uns requisits o límits per la seva aplicació. A més, cal destacar que al llarg de tot el treball hem usat conceptes diferents per parlar d'aquestes pràctiques, veient doncs també una manca de conceptes jurídics claus als quals referir-nos.

La manca de transparència al voltant de les infiltracions també posa en dubte la seva adequació en un estat democràtic. El fet que els informes, els expedients, la normativa i inclús, si escau, les resolucions tinguin caràcter secret - segons uns acords de ministres de fa més de trenta anys -, fa que el principi de publicitat (article 9.3 CE), que garantitza que les actuacions dels poders públics siguin transparents, accessibles i conegudes per la ciutadania, es vegi afectat. A més,

estem davant pràctiques policials que poden portar a vulneracions de drets fonamentals, cosa que fa encara més necessària la transparència de les institucions.

Per últim, el Ministeri de l'Interior parlava sobre les valoracions discrecionals que té l'administració alhora de determinar els delictes que es persegueixen amb les infiltracions. Parla sobre prerrogatives entorn l'actuació per fer front a aquests suposats delictes, i que en cap cas es persegueixen moviments socials, sinó que es vetlla per la seguretat pública perseguint delictes futurs. Aquesta discrecionalitat ens porta a posar sobre la taula una desviació de poder, ja que no queda clar quina interpretació fa el Ministeri dels moviments socials en els quals hi infiltren agents d'intel·ligència, i no sabem si està fent ús de potestats administratives amb fins diferents de l'ordenament jurídic (OSCE).

Finalment, la comparació amb el cas britànic ha estat reveladora. Tot i que allà també s'han detectat vulneracions del dret d'associació i reunió (art. 11 del CEDH) i del dret a la vida privada (art. 8 del CEDH), existeix almenys un marc legal clar que regula aquestes pràctiques. En canvi, a l'Estat espanyol no hi ha ni aquest marc normatiu mínim, i la pràctica es duu a terme sense autorització judicial expressa, com exposa Del Prado Escoda (2025).

Cal destacar la necessitat d'estudis futurs en aquest àmbit, especialment arran de les accions judicials iniciades per les persones afectades per les infiltracions, que podrien donar lloc a jurisprudència rellevant, fins i tot en instàncies internacionals. Així mateix, la identificació de casos en què s'han produït relacions sexuals entre agents infiltrats i activistes obre una nova línia de recerca, amb importants implicacions ètiques i jurídiques, que poden arribar a configurar una forma de violència sexual d'origen institucional.

En definitiva, aquest treball conclou que les actuacions encobertes mitjançant agents d'intel·ligència es duen a terme en un context de greu manca de regulació i control institucional, amb risc evident de vulneració de drets fonamentals. Davant aquesta situació, es fa indispensable una reforma legal que estableixi un marc jurídic clar, amb condicions, límits i requisits específics per a les infiltracions, així com mecanismes de control judicial i transparència parlamentària que en garanteixin la legitimitat i el respecte als drets fonamentals.

6. BIBLIOGRAFIA

LEGISLACIÓ, JURISPRUDÈNCIA I DOCUMENTS OFICIALS

- Audiència Nacional (2022). *Interlocutòria número N40010*. Sala de lo Contenciós-Administratiu, secció 5^a.
- Centro Nacional de Inteligencia (2015). *Código Ético*.
- Comissió d'Investigació sobre la Infiltració de Polícies dels Cossos Policials de l'Estat en els Moviments Socials, Polítics i Populars d'Arreu del País, Sessió 5 (15 de febrer de 2024). *Diari de Sessions del Parlament de Catalunya*.
- Constitució Espanyola. *Boletín Oficial del Estado*, 311, del 29 de desembre de 1978. [https://www.boe.es/eli/es/c/1978/12/27/\(1\)/con](https://www.boe.es/eli/es/c/1978/12/27/(1)/con)
- Consell d'Europa (1950). Conveni Europeu per a la Protecció dels Drets Humans i de les Llibertats Fonamentals. https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_cat
- Investigatory Powers Tribunal. (2021, setembre 30). *Case No: IPT/11/167/H*. Investigatory Powers Tribunal.
- Investigatory Powers Tribunal. (n.d.). *About the Tribunal*. *Investigatory Powers Tribunal*. <https://investigatorypowertribunal.org.uk/about-the-tribunal/>
- Llei 11/2002, de 6 de maig, reguladora del Centre Nacional d'Intel·ligència. *Boletín Oficial del Estado*, 109, de 7 de maig de 2002. Disponible a <https://www.boe.es/eli/es/l/2002/05/06/11/con>
- Llei 6/2002, de 6 de maig, reguladora del control judicial previ del Centre Nacional d'Intel·ligència. *Boletín Oficial del Estado*, 109, del 7 de maig de 2002. Disponible a <https://www.boe.es/eli/es/lo/2002/05/06/2/con>

- Llei Orgànica 1/2015, de 30 de març, per la que es modifica la Llei Orgànica 11/1995, de 23 de novembre, del Codi Penal. *Boletín Oficial del Estado*, 77, de 31 de març de 2015. Disponible a <https://www.boe.es/eli/es/lo/2015/03/30/1>
- Llei Orgànica 2/1986, de 13 de març, de Forces i Cossos de Seguretat. *Boletín Oficial del Estado*, 63, de 3 d'abril de 1986. Disponible a <https://www.boe.es/eli/es/lo/1986/03/13/2/con>
- Llei Orgànica 5/1999, de 13 de gener, de modificació de la Llei d'enjudiciament criminal en matèria de perfeccionament de l'acció investigadora relacionada amb el tràfic i egal de drogues i altres activitats il·lícites greus. *Boletín Oficial del Estado*, 12, de 14 de gener de 1999. Disponible a <https://www.boe.es/eli/es/lo/1999/01/13/5>
- Naciones Unidas. Oficina contra la Droga y el Delito. (2004). *Convención de las Naciones Unidas contra la delincuencia organizada transnacional y sus protocolos*.
- Òmnium Cultural, Sindicat d'Estudiants dels Països Catalans & Jovent Republicà. (2022, 29 de juliol). *Demanda presentada davant la Sala de lo Contenciós-Administratiu de l'Audiència Nacional*.
- Òmnium Cultural, Sindicat d'Estudiants dels Països Catalans & Jovent Republicà. (2023, 27 de juny). *Recurs d'empara davant el Tribunal Constitucional*.
- Òscar C. i B., Òmnium Cultural, Candidatura d'Unitat Popular, Ateneu Popular de Girona, Federació d'Entitats socio-culturals de Salt & Associació no al racisme de Salt-Girona (2023, octubre). *Querella presentada davant els Jutgats d'Instrucció de Girona*.
- Ministerio del Interior, Dirección General de la Policía & Comisaría General de Información. *Informe sobre el empleo de agentes de intel·ligència por parte de la Comisaría General de Información de la Policía Nacional*.
- Reial Decret 240/2013, de 5 d'abril, pel que s'aprova l'Estatut del personal del Centre Nacional d'Intel·ligència. *Boletín Oficial del Estado*, 89, del 14 d'abril de 2013. Disponible a <https://www.boe.es/eli/es/rd/2013/04/05/240/con>

- Reial Decret 436/2002, de 10 de maig, pel que s'estableix l'estructura orgànica del Centre Nacional d'Intel·ligència. *Boletín Oficial del Estado*, 113, de l'11 de maig de 2002. Disponible a <https://www.boe.es/eli/es/rd/2002/05/10/436/con>
- Remedy Order in the Investigatory Powers Tribunal, 24 january 2022.
- Sentència del Tribunal Europeu de Drets Humans, *Cas Teixeira de Castro contra Portugal*, de 9 de juny de 1998.

MONOGRAFIES, CAPÍTOLS DE LLIBRE I ARTICLES ACADÈMICS

- Campos, D. (2025). *Guerrilla Lavapiés. El testimonio real de un infiltrado en los movimientos antisistema de los 2000*. Editorial Península.
- Carrizo González-Castell, A. (2012). *La lucha contra la criminalidad organizada como reto de la justicia penal ante una sociedad globalizada: análisis comparado de la infiltración policial en las regulaciones española y portuguesa*. Universidad da Coruña, Servizo de Publicacións.
- Delgado García, M.D. (1997). *El agente encubierto: técnicas de investigación. Problemática y legislación comparada. La criminalidad organizada ante la justicia*. Universidad de Sevilla. Secretariado de Publicaciones.
- Del Pozo Pérez, M. (2006). *El agente encubierto como medio de investigación de la delincuencia organizada en la Ley de Enjuiciamiento Criminal española*. Criterio Jurídico (pàg. 267-310).
- Expósito López, L. (2015). *El agente encubierto. The undercover agent*. Revista de Derecho UNED n17.
- Gascón Inchausti, F. (2001). *Infiltración policial y agente encubierto*. Comares.

- Gómez de Liaño Fonseca-Herrero, M. (2018). *El uso de dispositivos electrónicos de captación de comunicaciones en operaciones de infiltración policial. La nueva reforma procesal penal*. Editorial Tirant lo Blanch.
- Lafont Nicuesa, L. et al. (2022). *El agente policial encubierto*. Editorial Tirant lo Blanch.
- López Ortega, J. J. (1993). *Prueba y proceso equitativo. Aspectos actuales en la jurisprudencia del Tribunal Europeo de Derechos Humanos. Derechos y libertades*. Revista del Instituto Bartolomé de las Casas.
- Martín Luengo, C. I. (2024). *El agente encubierto*, Trabajo de fin de grado. Universidad de Valladolid.
- Molina Pérez, T. (2009). *Técnicas especiales de investigación del delito: el agente provocador, el agente infiltrado y figuras afines (y II)*. Anuario Jurídico y Económico Escurialense, XLII (pàg. 153-174)
- Moret Millás, V. (2005). *El Centro Nacional de Inteligencia: una aproximación a su régimen jurídico*. Foro, Nueva época, núm. 2 (pàg. 249-295).
- Ramírez Jaramillo, A.D. (2010). *El agente encubierto frente a los derechos fundamentales a la intimidad y a la no autoincriminación*. Colección mejores trabajos de grado de la Facultad de Derecho y Ciencias Políticas de la Universidad de Antioquia.
- Rifà Soler, J.M. (1999). *El agent encubierto o infiltrado en la nueva regulación de la LECrim*. Poder Judicial, núm 55 (pàg. 157-188).
- Sánchez González, S. (2024). *El agente encubierto en el proceso penal español*. Tirant lo Blanch.
- Zafra Espinosa, R. (2010). *El policía infiltrado: los presupuestos jurídicos en el proceso penal español*. Tirant lo Blanch.

MITJANS DE COMUNICACIÓ

- F. Cadenas, J. (2023). *Policías infiltrados*. Newtral. <https://www.newtral.es/policias-infiltrados/20230316/>
- Fàbrega, G. (2021). *Presenten una querella pel cas de la policia infiltrada a Girona*. La Directa. <https://directa.cat/presenten-una-querella-pel-cas-de-la-policia-infiltrada-a-girona/>
- Fayos, E. & Molina, I. (2021). *El moviment popular de València estudia emprendre accions legals per la infiltració policial*. La Directa. <https://directa.cat/el-moviment-popular-de-valencia-estudia-emprendre-accions-legals-per-la-infiltracio-policial/>
- Fayos, E. (2021). *Un any del descobriment del policia infiltrat en el moviment llibertari, sense haver investigat res: el jutge diu que no s'ha produït cap delict*. La Directa. <https://directa.cat/un-any-del-descobrimient-del-policia-infiltrat-en-el-moviment-llibertari-sense-haver-investigat-res-el-jutge-diu-que-no-sha-produit-cap-delicte/>
- Garcia, G. (2021). *El Ministeri d'Interior i la policia espanyola es neguen a informar sobre l'agent infiltrat a València*. La Directa. <https://directa.cat/el-ministeri-dinterior-i-la-policia-espanyola-es-neguen-a-informar-sobre-lagent-infiltrat-a-valencia/>
- Garcia, G., Rodríguez, J. & Bou D. (2021). *El precedent britànic: una vulneració dels drets fonamentals*. La Directa. <https://directa.cat/el-precedent-britanic-una-vulneracio-dels-drets-fonamentals/>
- Garcia, G., Rodríguez, J. & Bou D. (2021). *Dani, el segon talp d'Estat per espitar l'activisme*. La Directa. <https://directa.cat/dani-el-segon-talp-destat-per-espitar-lactivisme/>
- La Directa. (2021). *L'Audiència de Barcelona rebutja investigar el cas del policia infiltrat en moviments socials de Barcelona*. La Directa. <https://directa.cat/audiencia-de-barcelona-rebutja-investigar-el-cas-del-policia-infiltrat-en-moviments-socials-de-barcelona/>

- *La Directa*, núm. 585. (2025).
- Riart, M. (2023). *La fiscalía exculpa a los policías infiltrados en movimientos sociales de Barcelona*. ARA. https://es.ara.cat/misc/fiscalia-exculpa-policias-infiltrados-movimientos-sociales-barcelona_1_4800373.html
- RNE. (2025). *Daniel Campos nos presenta su libro 'Guerrilla Lavapiés'*. RNE. <https://www.rtve.es/play/audios/las-mananas-de-rne-josep-cuni/daniel-campos-presenta-su-libro-guerrilla-lavapiés/16476823/>
- Rodríguez, J. (2021). *L'Audiència Nacional espanyola tomba la via administrativa per investigar les infiltracions policials en l'independentisme*. La Directa. <https://directa.cat/audiencia-nacional-espanyola-tomba-la-via-administrativa-per-investigar-les-infiltracions-policials-en-lindependentisme/>
- Rodríguez, J. (2021). *Òmnium anuncia la via judicial contra Grande-Marlaska per la infiltració policial a organitzacions juvenils*. La Directa. <https://directa.cat/omnium-anuncia-la-via-judicial-contra-grande-marlaska-per-la-infiltracio-policial-a-organitzacions-juvenils/>
- Rodríguez, J. (2021). *El govern espanyol reconeix l'existència d'expedients secrets dels policies infiltrats*. La Directa. <https://directa.cat/el-govern-espanyol-reconeix-lexistencia-dexpedients-secrets-dels-policies-infiltrats/>